

Μια συνάντηση με τον Τζόνναθαν Φράνζεν

29.4.2015 | 08:22

Ένας από τους σημαντικότερους συγγραφείς της εποχής μας βρέθηκε στην Αθήνα και μίλησε στη LIFO για τον ρόλο των συγγραφέων στη σύγχρονη κοινωνία, την αντίθεσή του στον όρο «Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα» και την πεποίθησή του πως είναι ένας κωμικός συγγραφέας

Για κάποιο διάστημα νόμιζα πως σκοπός των συγγραφέων είναι να παρακολουθούν από κοντά την κοινωνία, να αφουγκράζονται τις ανάγκες της και να κριτικάρουν την υποκρισία – όλα αυτά τα κλισέ που πιστεύει κανείς όταν σε νεαρή ηλικία παραπαίρνει τον εαυτό του στα σοβαρά... Φωτό: Πάρις Ταβιτιάν/ LIFO

Από την ΤΙΝΑ ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ

Βλέποντας τον απέναντί μου να παίζει ασταμάτητα με το καλαμάκι από τον καφέ του, καθισμένος στον καναπέ του βιβλιοπωλείου «Ψυχογιός», προσπαθώ να καταλάβω τι είναι αυτό που κάνει τον Τζόνναθαν Φράνζεν τόσο ακαταμάχητο στα αναγνωστικά πλήθη: αναμφισβήτητα ευειδής και απροκάλυπτα ευφυής, δεν κρύβει τον σνομπισμό του προς οτιδήποτε δεν σχετίζεται με την πραγματική λογοτεχνία. Χρόνια τώρα η Αμερική προσπαθεί να τον πείσει ότι αξίζει να την εκπροσωπεί ως ο σπουδαιότερος συγγραφέας της, αλλά εκείνος ανθίσταται σθεναρά: εξακολουθεί να δηλώνει υποτελής της γερμανικής λογοτεχνικής ακρίβειας, δεν του αρέσει που το «Time» τού αφιέρωσε το εξώφυλλό του δείχνοντάς τον ως τον απόλυτο εκφραστή του Μεγάλου Αμερικανικού Μυθιστορήματος και μου εξομολογείται πως βρίσκει εξοργιστικό να τον αποκαλούν ακόμη «σύγχρονο Τολστόι»: «Τόσα χρόνια αφιερωμένος στον μοντερνισμό και βάλθηκαν να με αποκαλούν κλασικό. Είναι πραγματικά αδιανόητο». Ούτε χαιρέται που ο Ομπάμα κάποτε δήλωσε ότι δεν έχει διαβάσει ωραιότερο μυθιστόρημα από την Ελευθερία. Κι αν τώρα κανείς πια δεν μιλάει για τον περίφημο

καβγά του με την Όπρα, οι φανατικοί βιβλιόφιλοι θυμούνται πως ο πιο διάσημος σήμερα συγγραφέας της Αμερικής έκανε τη διαφορά όταν δημοσίευσε, ύστερα από τις λογοτεχνικές αψιμαχίες του με τον αδικοχαμένο κολλητό του Ντέιβιντ Φόστερ Γουάλας, το περίφημο Harper's Essay – όπως έμεινε γνωστό στα λογοτεχνικά χρονικά το δοκίμιό του «Why Bother;» που πρωτοδημοσιεύτηκε το 1996 στο «Harper's magazine» και έκτοτε είναι σημείο αναφοράς στην προσπάθεια να ορίσουμε τα όρια αφήγησης, λογοτεχνίας και τεχνολογίας. Ξεκινάω από εδώ την κουβέντα για το πώς χτίστηκε το φαινόμενο Φράντζεν και τι επιδίωκε τελικά ο ίδιος από τη ζωή του και τη λογοτεχνία.

Ξέρω συγγραφείς που προτιμούν να είναι αποστασιοποιημένες μορφές και να υπηρετούν αποκλειστικά και με απόλυτη προσήλωση τον προσωπικό τους μύθο. Μιλάμε για ναπολεόντειες καταστάσεις που δεν θέλω να κατονομάσω, αλλά πραγματικά θεωρώ αδιανόητο να υπαγορεύεις εσύ τον προσωπικό σου μύθο.

Πώς αλήθεια προέκυψε το περίφημο «Harper's Essay» και γιατί θεωρείται ακόμη το προσωπικό σας μανιφέστο;

Ίσως γιατί εκεί εκφράζεται η βασική μου θέση για τον συγγραφέα, ο οποίος μπορεί να παίζει ακόμη σημαίνοντα ρόλο, χαρίζοντας στους ανθρώπους τον παράδεισο μέσα στην κόλαση της μαζικής κουλτούρας. Το κείμενο προέκυψε ύστερα από τις κουβέντες που είχα με τον Ντέιβιντ Γουάλας και από τη μεγάλη μου ανάγκη να δω γιατί και πώς το μυθιστόρημα μπορεί να βοηθήσει πραγματικά τον κόσμο. Στον βαθμό που δεν προέρχομαι από οικογένεια με καλλιτεχνικές ή άλλου τύπου πνευματικές ανησυχίες, ήταν λογικό να αναζητώ εναγωνίως μια απάντηση στο γιατί θέλησα διακαώς να γίνω συγγραφέας. Για κάποιο διάστημα νόμιζα πως σκοπός των συγγραφέων είναι να παρακολουθούν από κοντά την κοινωνία, να αφουγκράζονται τις ανάγκες της και να κριτικάρουν την υποκρισία – όλα αυτά τα κλισέ που πιστεύει κανείς όταν σε νεαρή ηλικία παραπαίρνει τον εαυτό του στα σοβαρά. Μετά κατάλαβα ότι αυτό δεν ήταν αρκετό, ούτε έφτανε να μου δώσει την απάντηση στο γιατί διαβάζω λογοτεχνία: επιπλέον, ήταν μια θέση που εκ προοιμίου εκλάμβανε τον λογοτέχνη ως τον μεγάλο διαφωτιστή και τον αναγνώστη ως αδιανόητα ηλίθιο. Οπότε, συνέχισα να ψάχνω τι ακριβώς αναζητά ως θέση και ως συνθήκη η λογοτεχνία: τότε γνώρισα έναν σχολαστικό κοινωνιολόγο αλλά και τον Ντέιβιντ Γουάλας, οι οποίοι με βοήθησαν να δω διαφορετικά τα πράγματα. Τελικά, κατάλαβα πως ο συγγραφέας δεν θέλει να αλλάξει ολάκερο τον κόσμο και ούτε απευθύνεται στους πάντες. Αναφέρεται σε λίγους, τους οποίους καλείται να ευχαριστήσει και να τους κάνει να περάσουν καλά. Οι υπόλοιποι δεν τον απασχολούν: δεν είναι ότι τους μισεί, απλώς του είναι αδιάφοροι.

Μήπως γι' αυτό επιμένετε πως ο συγγραφέας πρέπει να διασκεδάζει τον αναγνώστη;

Ίσως το τελευταίο που θα περίμενε κανείς από τον Φράνζεν είναι να αγωνιά για το πώς θα κάνει τους αναγνώστες να γελάσουν. Είστε, τελικά, ένας παρεξηγημένος χιουμορίστας; Μου αρέσει που το λέτε αυτό, γιατί οι περισσότεροι δεν το αντιλαμβάνονται. Συνηθίζω να λέω ότι είμαι ένα κωμικός συγγραφέας, αλλά είναι κάτι που δεν μπορείς να το εξηγήσεις: το χιούμορ δεν εξηγείται και είναι πραγματικά άσχημο να προσπαθείς να πείσεις ότι έχεις χιούμορ. Θυμάμαι, κάποια στιγμή, όταν διάβαζα δημόσια ένα απόσπασμα από τις Διορθώσεις και το κοινό είχε ξεσπάσει σε γέλια, μια κοπέλα μου είχε εξομολογηθεί ότι ποτέ δεν είχε σκεφτεί πως τα βιβλία μου είναι αστεία. Αλλά αν διαβάσετε αυτά τα δύο βιβλία (σ.σ. τους Κραδασμούς και την Εικοστή Έβδομη Πολιτεία που κυκλοφόρησαν από τις εκδόσεις Ψυχογιός σε μετάφραση Γιώργου-Ίκαρου Μπαμπασάκη), θα δείτε ότι περιγράφουν εξωφρενικά περιστατικά και πως το βασικό τους συστατικό είναι το χιούμορ. Σίγουρα παραμένω σοβαρός στον βαθμό που με απασχολούν οι ιδέες και αυτό το καταλαβαίνετε από την έννοια που έχει ακόμα η λέξη «σοβαρός» στα ελληνικά: σημαίνει να λαμβάνεται κανείς σοβαρά υπόψη, αλλά και να είναι τίμιος και ειλικρινής. Ωστόσο, υπάρχει η προκατάληψη πως ένα σοβαρό βιβλίο δεν μπορεί να προκαλέσει γέλιο.

Συνηθίζω να λέω ότι είμαι ένα κωμικός συγγραφέας, αλλά είναι κάτι που δεν μπορείς να το εξηγήσεις: το χιούμορ δεν εξηγείται και είναι πραγματικά άσχημο να προσπαθείς να πείσεις ότι έχεις χιούμορ... Φωτό: Πάρις Ταβιτιάν/ LIFO

Παρ' όλα αυτά, παραμένετε εξαιρετικά αυστηρός με τον εαυτό σας – και αναφέρομαι στην κριτική που έχετε ασκήσει στις πρώτες σας συγγραφικές προσπάθειες–, ενώ, αντίθετα, έχετε υπάρξει πολύ γενναιόδωρος με συγγραφείς που ο περισσότερος κόσμος αγνοούσε. Κάνετε, φέρ' ειπείν, διάσημη εν μια νυκτί την Κριστίνα Στεντ.

Μα, δεν είναι τυχαίο ότι παρότι ήταν μαρξίστρια, επαναστάτρια και φεμινίστρια, ήταν εξαιρετικά αστεία: ίσως να είχε να κάνει με το ότι είχε περάσει πολύ άσχημη παιδική ηλικία. Η αλήθεια είναι πως κι εγώ γνώρισα μια προβληματική εφηβεία, για την ακρίβεια ήμουν ένας «άβολος» έφηβος ή, μάλλον, ένας έφηβος που έκανε τους άλλους να νιώθουν άβολα. Και τώρα που μεγάλωσα παραμένω εξίσου άβολος. Προκειμένου, επομένως, να ξεπεράσω την ντροπή γι' αυτό που υπήρξα στην εφηβεία, κατέφυγα στον αυτοσαρκασμό – όχι πως μισούσα τον εαυτό μου, απλώς μου άρεσε να τον αποδομώ. Κι αυτό μάλλον εκλαμβάνεται ως παράδοξη συμπεριφορά από τους άλλους, μερικές φορές μη συγχωρητέα για κάποιον που έχει υπάρξει λευκός, στρέιτ, και γαλουχημένος στα καλύτερα σχολεία. Ενδεχομένως να υπήρξα πραγματικά τυχερός που κατάφερα να ζω για τριάντα τουλάχιστον χρόνια γράφοντας, ενώ έβγαλα και αρκετά χρήματα από τα βιβλία μου. Κατά κάποιον τρόπο, έγινα διάσημος, κάτι που δεν συμβαίνει με τους συγγραφείς, οπότε είχα πλεονεκτήματα που δεν μπορούσα καν να αντέξω. Όλα αυτά είχαν ένα ειδικό βάρος για κάποιον που έχει μεγαλώσει σε μια μικροαστική οικογένεια των μεσοδυτικών Πολιτειών, όπου η λέξη «μετριοπάθεια» ήταν μάλλον κανόνας. Απαγορευόταν να επαίρεσαι για πράγματα που έχεις κατορθώσει, ήταν κάτι σαν αμαρτία. Ίσως γι' αυτό να αρέσκομαι να υπογραμμίζω με κάθε τρόπο τα μειονεκτήματά μου.

Μήπως από κάποια βαθιά ένοχη; Ένοχος που το παιδί από το Μιζούρι έγινε διάσημος κι έβγαλε και χρήματα;

Ναι, ίσως να είχε να κάνει με αυτό. Ο Μάρτιν Μπούμπερ είχε πει κάποτε πως μέσω του «Εσύ» ένας άνθρωπος γίνεται «Εγώ», κι εγώ θέλω να παραμείνω άνθρωπος που μαθαίνει από τους άλλους, δεν θέλω να γίνω μια αποστασιοποιημένη φιγούρα. Ξέρω συγγραφείς που προτιμούν να είναι αποστασιοποιημένες μορφές και να υπηρετούν αποκλειστικά και με απόλυτη προσήλωση τον προσωπικό τους μύθο. Μιλάμε για ναπολεόντειες καταστάσεις που δεν θέλω να κατονομάσω, αλλά πραγματικά θεωρώ

αδιανόητο να υπαγορεύεις εσύ τον προσωπικό σου μύθο. Πρέπει και οφείλεις, όσο μπορείς, να αμφισβητείς τη σπουδαιότητά σου.

Χθες βράδυ προτίμησα να παραμείνω στο δωμάτιό μου και να διαβάσω, παρά να βγω. Ξέρω ότι δεν είναι καθόλου ελληνικός αυτός ο τρόπος συμπεριφοράς και ότι αντίκειται στην έννοια της φιλοξενίας που σας χαρακτηρίζει, αλλά δεν μπορώ να πω ότι κατανοώ την ευωχία της ταβέρνας. Ίσως, τελικά, να είναι και η επιτυχία που με έκανε να είμαι ακόμη πιο μοναχικός.

Παρ' όλα αυτά, πρέπει να είχατε συναίσθηση, μετά τους επαίνους που είχαν εισπράξει οι «Διορθώσεις», ότι η «Ελευθερία» θα τύγχανε ευρείας αποδοχής, αν όχι ότι θα έφτανε να ονομαστεί «Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα» (Great American Novel), όπως τελικά το αποκάλεσαν. Δεν είναι τυχαίο ότι διαθέτει πολλά από τα χαρακτηριστικά του...

Η αλήθεια είναι πως δεν μου αρέσει ο χαρακτηρισμός «Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα». Νομίζω ότι υπηρετεί ένα σύστημα υπερ-αστέρων το οποίο απεχθάνομαι βαθύτατα.

Ναι, αλλά εξακολουθεί να ποτίζει το αμερικανικό ασυνείδητο. Σάμπως όλοι οι Αμερικανοί να πρέπει να αναμετρηθούν με αυτό τον αδιανόητο Λεβιάθαν – αν θεωρήσουμε ως σημείο αναφοράς του Μεγάλου Αμερικανικού Μυθιστορήματος το «Μόμπι Ντικ».

Αντιλαμβάνομαι πώς το θέτετε και ακόμη είναι κυρίαρχος ο διάλογος γύρω από το Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα. Στο χέρι σου, όμως, είναι να μην εισέλθεις σε αυτόν συνειδητά: από τη στιγμή που μπαίνεις, ξέρεις ότι αποκλείεις αυτομάτως τις γυναίκες, καθώς στο άκουσμα και μόνο της έννοιας σκέφτεσαι αποκλειστικά ισχυρούς, λευκούς Αμερικανούς συγγραφείς. Αυτός και μόνο είναι ένας λόγος για να μην μπει καν στην κουβέντα. Υπάρχει, όμως, κι ένας άλλος λόγος: η άκρως ρατσιστική έννοια της επίδοσης. Ξέρω καλά τι σημαίνει να πρωτεύει κανείς στο σχολείο και στις εξετάσεις και είναι κάτι που έμαθα να κάνω από μικρός εξαιρετικά καλά. Μόνο και μόνο επειδή διέθετα το προνόμιο να χαρακτηρίζομαι έξυπνος δεν χρειάστηκε καν να προσπαθήσω για να περάσω στο πανεπιστήμιο, καθώς το σύστημα ήταν φτιαγμένο να με ανταμείβει για όλα αυτά στα οποία υποτίθεται πως ήμουν καλός. Ουσιαστικά, όμως, το σύστημα δεν κάνει τίποτε άλλο από το να αναμασά τέτοιες γενικόλογες έννοιες, ώστε να βραβεύει αυτούς που ανακυκλώνουν τις κοινότοπες αρχές που το ίδιο ορίζει. Η κατηγορία «Αμερικανικό Μυθιστόρημα» είναι

άδικη για όλους όσοι δεν υπηρέτησαν το σύστημα με συγκεκριμένο τρόπο και αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρόκειται για σπουδαίους ή σημαντικούς συγγραφείς. Καταλαβαίνετε, επομένως, ότι έχω πολλούς λόγους να μισώ τη συγκεκριμένη φράση.

Η αλήθεια είναι πως κι εγώ γνώρισα μια προβληματική εφηβεία, για την ακρίβεια ήμουν ένας «άβολος» έφηβος ή, μάλλον, ένας έφηβος που έκανε τους άλλους να νιώθουν άβολα. Και τώρα που μεγάλωσα παραμένω εξίσου άβολος. Προκειμένου, επομένως, να ξεπεράσω την ντροπή γι' αυτό που υπήρξα στην εφηβεία, κατέφυγα στον αυτοσαρκασμό... Φωτό: Πάρις Ταβιτιάν/ LIFO

Εντάξει, μπορούμε να την ξεπεράσουμε, αλλά δεν ξέρω αν μπορούμε να ξεπεράσουμε συγκεκριμένα πρότυπα βάσει των οποίων γράφετε τα βιβλία σας. Υπάρχουν, αλήθεια, κάποιες αρχές ή πρότυπα που υπαγορεύουν τις ιστορίες σας;

Δεν ξέρω αν υπάρχει κάποιο μοντέλο ή κάποια βασική εικόνα – μπορεί να είναι κάτι εξωφρενικό ή αδιανόητο που ούτε καν αντιλαμβάνομαι. Τώρα που το λέτε, συνειδητοποιώ ότι ο λόγος που έβαλα την Πάτι να ασχολείται τόσο με τον αθλητισμό (σ.σ. κεντρική ηρωίδα στο μυθιστόρημα Ελευθερία) είναι η αμερικανική γυναικεία ομάδα ποδοσφαίρου που βγήκε πρώτη στους δικούς σας Ολυμπιακούς Αγώνες το 2004. Ήμουν τόσο ενθουσιασμένος, που ήθελα οπωσδήποτε μια γυναίκα αθλήτρια για πρωταγωνίστριά μου. Ευτυχώς, το ομοσπονδιακό πρόγραμμα του Μπους λειτουργούσε σε κάτι, κι αυτό ήταν στο ότι εξακολουθούσε να επιδοτεί γενναία τις γυναίκες αθλήτριες.

Αναφέρατε πριν το προνόμιο τού να έχετε υπάρξει έξυπνος μαθητής και κατόπιν αναγνωρισμένος συγγραφέας, αλλά έχω την αίσθηση ότι ίσως αυτό να σας ανάγκασε να δηλώνετε αμετανόητος σολιψιστής (αυτός που πιστεύει ότι μόνο εκείνος υπάρχει) και σας απομόνωσε από τον κόσμο.

Η αλήθεια είναι πως το «σολιψιστής» είναι μια πολύ «βρόμικη» έννοια και δεν τη χρησιμοποιώ πλέον. Προτιμώ τον όρο «μοναξιά» από τον «σολιψισμό» και σίγουρα μου αρέσει πολύ η μοναξιά μου. Για παράδειγμα, χθες βράδυ προτίμησα να παραμείνω στο δωμάτιό μου και να διαβάσω, παρά να βγω. Ξέρω ότι δεν είναι καθόλου ελληνικός αυτός ο τρόπος συμπεριφοράς και ότι αντίκειται στην έννοια της φιλοξενίας που σας χαρακτηρίζει, αλλά δεν μπορώ να πω ότι κατανοώ την ευωχία της ταβέρνας. Ίσως, τελικά, να είναι και η επιτυχία που με έκανε να είμαι ακόμη πιο μοναχικός

Ανέκαθεν, όμως, υποστηρίζατε ότι η μοναξιά είναι ιδίον του συγγραφέα. Πάντα έτσι δεν ήταν;

Κοιτάζτε, είχα μια παράξενη νεαρή ηλικία, παντρεύτηκα πολύ μικρός και αναγκάστηκα να ζήσω για μεγάλο χρονικό διάστημα στον σολιψιστικό κόσμο του ζευγαριού. Φαντάζεστε τι συμβαίνει όταν δύο σολιψισμοί ζουν στο ίδιο σπίτι! Για χρόνια επεδίωκα να διαμορφώσω μια στοιχειώδη μορφή κοινωνικότητας, την οποία έχω προσπαθήσει σκληρά να διατηρήσω. Η διασημότητα, όμως, αναγκαστικά σε απομονώνει κοινωνικά και τώρα που μετακόμισα στη Σάντα Κρουζ μπορώ και νιώθω ένας απόλυτα φυσιολογικός άνθρωπος. Μου λείπουν, όμως, οι φίλοι μου.

Πώς, όμως, ένας άνθρωπος που το όνομά του έχει συνδεθεί τόσο με τη Νέα Υόρκη μεταβαίνει σε ένα μέρος τόσο μισητό για τους Νεοϋορκέζους;

Πάντα υπάρχει ένα κορίτσι στη μέση. Κι αυτή είναι που ευθύνεται για τέτοιου είδους μετακινήσεις. Η αλήθεια είναι πως με την Κάθι παλεύαμε για χρόνια αναφορικά με το θέμα της μόνιμης διαμονής μας, αλλά ξέρω πως οι νίκες μου με αυτήν είναι πάντα βραχύβιες. Ο ουσιαστικός λόγος που μεταφερθήκαμε στη Σάντα Κρουζ είναι η μητέρα της Κάθι που είναι 95 ετών και χρειάζεται φροντίδα. Ευτυχώς, καταφέρνω και δουλεύω και συγκεντρώνομαι καλύτερα στην Καλιφόρνια, αφού ζούμε σε ένα μέρος στις παρυφές μιας πανεπιστημιούπολης που δεν θυμίζει στο παραμικρό τη Νέα Υόρκη. Ευτυχώς, όμως, το Σαν Φρανσίσκο απέχει μόλις 1,5 ώρα, οπότε νιώθω ασφάλεια που βρισκόμαστε κοντά στον πολιτισμό.

Η διασημότητα, όμως, αναγκαστικά σε απομονώνει κοινωνικά και τώρα που μετακόμισα στη Σάντα Κρουζ μπορώ και νιώθω ένας απόλυτα φυσιολογικός άνθρωπος. Μου λείπουν, όμως, οι φίλοι μου... Φωτό: Πάρις Ταβιτιάν/ LIFO

Σας λείπει η Νέα Υόρκη;

Πηγαίνω συχνά, αφού έχω κρατήσει το σπίτι μου εκεί. Βέβαια, η πόλη έχει αλλάξει κι αυτό είναι κάτι που με στενοχωρεί πολύ, αφού εξακολουθώ να έχω την ίδια ρομαντική εικόνα για τις πόλεις: δεν είναι τυχαίο ότι και οι Κραδασμοί και η Εικοστή Έβδομη Πολιτεία είναι ουσιαστικά ελεγείες για το αστικό σύμπαν. Πλέον, όμως, μπορώ να ζήσω και χωρίς αυτές, αφού ταξιδεύω διαρκώς στη φύση ως παρατηρητής πουλιών και νιώθω ότι μεγαλώνω για να χαίρομαι το ίδιο με τις μεγαλουπόλεις. Ειδικά με τη Νέα Υόρκη έχω πραγματική πληγή: δεν μπορώ να βλέπω την πόλη να έχει μεταμορφωθεί σε μια απέραντη τράπεζα, όπως πολύ σωστά έγραψε πρόσφατα κάποιο περιοδικό. Τα μικρά βιβλιοπωλεία και τα μπακάλικα που έδιναν τον παλμό της πόλης έχουν κλείσει κι έχουν αντικατασταθεί από τραπεζικά υποκαταστήματα. Τα σπίτια έχουν ερημώσει, αφού οι μόνοι που μπορούν να πληρώνουν το ενοίκιο στο Μανχάταν είναι οι τραπεζίτες και οι ολιγάρχες του εξωτερικού που τα επισκέπτονται σπάνια. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχουν πια οι γειτονιές και όλοι οι κάτοικοι να έχουν μετακομίσει μαζικά στο Μπρούκλιν. Αλλά για μένα Νέα Υόρκη σημαίνει Μανχάταν.

Από πού εμπνέεστε, όμως, πλέον αν όχι από τις πόλεις. Τι προσδοκίες έχετε κάθε φορά που γράφετε το επόμενο βιβλίο σας;

Κάθε φορά θέλω τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός βιβλίου μου να εξαφανιστούν στο επόμενο και να μην επαναλαμβάνομαι. Ανέκαθεν θαύμαζα το πώς ο Ναμπόκοφ είχε καταφέρει να εκδώσει τρία αριστουργήματα στη σειρά στα αγγλικά, ενώ δεν ήταν καν φυσικός κάτοχος της γλώσσας. Αυτό το άγχος με είχε καταβάλει όταν έγραφα την Ελευθερία, ξέροντας ότι έπρεπε να ξεπεράσω ή, τουλάχιστον, να αντιπαρατεθώ με τις Διορθώσεις. Πάντα υπάρχουν διάσπαρτες ιδέες, αλλά αυτό που απασχολεί εμμονικά τον συγγραφέα είναι η τεχνική: ακόμη κι όταν δεν γράφει, σκέφτεται πώς θα είναι το βιβλίο που θα γράψει. Ο λόγος είναι πως οι σελίδες υπαγορεύουν τα λάθη σου, σου φωνάζουν και σου δείχνουν πώς θα βρεις τη φωνή σου. Αυτό τον καιρό δουλεύω πάνω σε ένα βιβλίο με στοιχεία κατασκοπευτικού μυθιστορήματος και εμπνευσμένο από την υπόθεση Σνόουντεν. Λέγεται Purity, αλλά δεν μπορώ να αποκαλύψω περισσότερα.

Θα λέγατε ότι τα βιβλία σας είναι απλά στην κατασκευή τους –ειδικά τα ύστερα– ή μήπως είναι εσκεμμένη η εμμονή με την απλότητα;

Φαίνονται απλά, αλλά είναι πολύπλοκα, ειδικά όσον αφορά την κατασκευή των χαρακτήρων κ.λπ. Είναι παράδοξο, αλλά, όταν έγραφα τον μονόλογο της Πάτι, σκεφτόμουν τη μορφή που έχουν τα σύντομα ανέκδοτα –σύντομα αποσπάσματα με

αρχή, μέση και τέλος– και κάπως έτσι ήθελα να στήσω και τον λόγο της. Βέβαια, η Εικοστή Έβδομη Πολιτεία είναι πιο πειραματική, αλλά νομίζω ότι κάθε μυθιστόρημα αποκτά μια νέα μορφή, πάντα εντελώς διαφορετική από την άλλη. Ίσως γι' αυτό εκνευρίζομαι αφάνταστα όταν μου λένε ότι γράφω σαν παραδοσιακός συγγραφέας του 19ου αιώνα, προφανώς επειδή δεν καταλαβαίνουν ότι πρέπει τεχνηέντως να καλύψω την πειραματική μου διάθεση με έναν τρόπο που θα είναι κατανοητός στον κόσμο. Στον βαθμό που με ενδιαφέρει να έχω ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό –και σίγουρα προτιμώ τους χιλιάδες αναγνώστες από τους δεκάδες αναγνώστες– και να χαροποιώ, όσο μπορώ, τους εκδότες μου, ήμουν αναγκασμένος ακολουθήσω μια μορφή ευρέως αναγνωρίσιμη. Εξακολουθώ, ωστόσο, να υποστηρίζω ότι είμαι μοντερνιστής με μεταμοντέρνες διαθέσεις, αλλά ευτυχώς όχι μεταμοντέρνα προσωπικότητα: δεν είμαι χίπστερ, δεν λειτουργώ με αποκλεισμούς και, το κυριότερο, θέλω οι αναγνώστες μου να περνάνε καλά. Δείτε, για παράδειγμα, το Ουράνιο τόξο της βαρύτητας του Πίντσον: παρότι σπουδαίο, δεν σε κάνει να χαιρέσαι, δεν έχει πλάκα και, όπως κι εσείς είπατε, με ενδιαφέρει πάρα πολύ να μπορώ να είμαι αστείος.

Εξακολουθώ, ωστόσο, να υποστηρίζω ότι είμαι μοντερνιστής με μεταμοντέρνες διαθέσεις, αλλά ευτυχώς όχι μεταμοντέρνα προσωπικότητα: δεν είμαι χίπστερ, δεν λειτουργώ με αποκλεισμούς και, το κυριότερο, θέλω οι αναγνώστες μου να περνάνε καλά... Φωτό: Πάρις Ταβτιιάν/ LIFO

Από τις εκδόσεις Ψυχογιός κυκλοφορούν τα βιβλία «Κραδασμοί» και «Η εικοστή έβδομη πολιτεία». Από τις εκδόσεις Ωκεανίδα κυκλοφορούν τα «Διορθώσεις», «Ελευθερία» και «Ακόμα πιο μακριά». Πηγή: www.lifo.gr